

Nagy László ny. mk. ezredes:

ENCIKLOPÉDIA A VILÁG „LEGFORRÓBB” TÉRSÉGÉRŐL

Kis-Benedek József: *Katonai biztonság Marokkótól Iránig* című könyvéről

„Hallatlanul érdekes könyvet vehet a kezébe az olvasó, aki érdeklődik a Közel-Kelet és Észak-Afrika biztonsága iránt. Noha a címben a szerző a katonai biztonságra utal, a műben megkerülhetetlenül szó esik a térség politikai, gazdasági, demográfiai, kulturális helyzetéről is. Nem kell tehát katonai szakértőnek lenni ahhoz, hogy megértsük azt a bonyolult összefüggés-rendszert, amely mozgatja a világnak ezt a részét.

A témaválasztás nem véletlen. Az elmúlt évtizedek talán »legforróbb« pontja ez a terület, gondoljunk csak az arab változásoknak nevezett folyamatra. Európának kiemelt figyelmet kell fordítania az itteni helyzetre, mert a földrajzi közelség, a térséggel ápoltság gazdasági és kulturális kapcsolatok változása közvetlenül hat a jelenünkre és a jövőnkre.

A kezünkben tartott könyv nem hitegeti az olvasót azzal, hogy közel a megoldás. Azt sem hallgatja el a szerző, hogy a kívülről történt beavatkozások sem oldották meg a felhalmozódott problémákat, sőt számos országban – tudatlanságból, a helyzet hibás felismeréséből, belpolitikai okokból – hozzájárultak a stabilitás gyengüléséhez. Nyugtalanító megállapítások vannak a műben, de ez a lehetőség adhat némi reményt a jövőre nézve.”

A fenti sorok a bemutatott kötet hátsó borítóján olvashatók a Nemzeti Közszerzői Könyvtár Egyetem tudományos rektorhelyettesének, Padányi József mérnök vezérőrnagynak a tollából. Remek összefoglalás! Valóban hallatlanul érdekes Kis-Benedek József könyve.

A közel 400 oldal elolvasása után a legszembeötlőbb tény, hogy a kötet lenyűgöző mennyiségű információt tartalmaz. Valóságos kis enciklopédia, amely a térség országainak rövid – az utóbbi évtizedekre koncentráló – történetét, a fegyveres konfliktusokban való szerepvállalásukat, kiemelten pedig fegyveres erőik jellemzőit tárja az olvasó elé.

A vizsgált térség a Gibraltári-szorostól a Szezi-csatornán át a Perzsa (Arab)-öbölig terjedő ívet jelenti, gyakorlatilag az egész arab világot, továbbá az arab „tengerbe” ékelődő Izraelt és a perzsa Iránt. Maga a szerző írja bevezetőjében, hogy a nyugati országokban meghonosodott meghatározást vette alapul a Közel-Kelet és Észak-Afrika országainak vizsgálatakor: *MENA-országok, azaz Middle East and North African countries*. Érdekes áttekinteni ezen államok pusztá felsorolását, hogy képet kapjunk a feladat nagyságáról, amelynek megoldására a szerző vállalkozott: Marokkó, Mauritánia, Algéria, Tunézia, Líbia, Egyiptom,

Israel, Libanon, Szíria, Irak, Irán, Jordánia, Kuvait, Szaúd-Arábia, Bahrein, Katar, Egyesült Arab Emírségek, Jemen és Omán (azaz 19 ország, és ehhez jön még a Palesztin Hatóság). Közöttük megtalálhatóak több ezer éves történelemmel rendelkező országok éppúgy, mint alig százéves múltra visszatekintő államok.

Ráadásul még egy „állam” szerepel vissza-visszatérően a térségben és a könyvben is, az utóbbi négy-öt év egyik leghírhedtebb terrorszervezete, amely 2014-ben felvette az Iszlám Állam nevet. Merthogy a térség országainak biztonsága – ezen belül katonai biztonsága – elválaszthatatlanul összefonódik a terrorizmus jelenségével. A kötet tehát szól a térség államainak egymáshoz fűződő viszonyáról, konfliktusairól, háborúskodásairól, de legalább annyira minden egyes állam viszonyáról a terrorizmushoz, küszködéséről a területén megtalálható terrorista szervezetekkel, viszonyukról a térségen kívüli államok szerepvállalásához ebben a küzdelemben.

A térséget szétszabdalo törésvonalakhoz hozzájárul még egy, a magyar olvasó számára nehezen felfogható szakadás a muzulmán világon belül, ez pedig az iszlám vallás két alapvető ága, a *szunnita* és a *síta* irányzat közötti ellentét. A szerző a kötet összeállítása során sehol nem feledkezik meg ennek a lényegi ellentmondásnak a felvillantásáról. Éppen Kis-Benedek Józsefnek a vallási sajtóosságok terén szerzett jártassága teszi a kötetet szinte nélkülözhetetlenné a Közel-Kelet zavaros viszonyaiban eligazodni kívánó olvasók számára.

Legalább ennyire „otthon van” a szerző a legkülönbözőbb terrorista szervezetek dolgaiban; kiváló ismeretekről tesz tanúbizonyosságot, amikor feltérképezi az al-Kaidával kezdődött, majd az Iszlám Állammal folytatódó vonulatot, bemutatva a két fő pólushoz többé-kevésbé kötődő csoportokat a nigériai Boko Haramtól a szíriai an-Nuszra Fronton keresztül a libanoni Hezbollahig. És végül magabiztosan eligazodik a térség államainak fegyveres erői, azok minőségi jellemzői és technikai felszereltsége terén is.

Mindeközben pedig nem feledkezik meg a „külső” hatalmak jelenlétéről, geopolitikai érdekeiről és törekvéseiről sem. Elsősorban az Egyesült Államok gazdasági és katonai jelenléte meghatározó a tágabb Közel-Keleten, de nem elhanyagolható Oroszország, Törökország és Irán szerepvállalása sem. Természetesen minden külső szereplő a maga pecsenyéjét szeretné megsütni az egész térségre kiterjedő komplex válság tűzénél, olykor – a pillanatnyi érdekeknek megfelelően – egymást segítve, olykor egymást akadályozva.

És már csak hab a tortán a palesztin kérdés áttekintése és a kurd kérdéskör felvillantása, amelyek a térség megoldatlan és megoldhatatlan problémái immár sok-sok évtizede.

Egy vonatkozásban gyakorta támadt hiányérzetem a könyv lapozgatása során. Kis-Benedek József olyannyira ismeri az általa elemzett problémakörök összefüggéseit, hogy fel sem tételezi: az olvasó esetleg kevésbé tájékozott. Bőkezűen bánik személynevekkel, földrajzi nevekkel, szervezetek gyakran változó megnevezéseivel, történelmi eseményekkel, amelyek – magyarázatok híján – inkább elbizonytalanítják az olvasót, semmint segítik a tájékozódásban. És sajnos szűkmarkúan bánik a térképekkel, azokat is a kötet végén helyezi el, pedig sokszor nagyon hasznosak lehetnének a szövegek között, amikor egy-egy adott körzetről esik szó.

Mindezen jellemzők fényében bátran ajánlhatom Kis-Benedek József könyvét mindazoknak, akik érdeklődnek a Közel-Kelet és Észak-Afrika térségének jelenségei iránt. Márpedig meggyőződésem, hogy az arab tavasznak is nevezett eseménysor óta – elsősorban annak következményei miatt – ugrásszerűen megnőtt az érdeklődők száma.

Kis-Benedek József: Katonai biztonság Marokkótól Iránig. Zrínyi Kiadó, 2018